Людмила Загородня

МОРФОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ГЕНЕРАЛІЗАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ЇХ УКРАЇНСЬКОЮ

(на прикладі перекладу прозових художніх творів)

Стаття присвячена дослідженню та аналізу прийомів перекладу англійського артикля та числової форми множини іменника українською мовою як морфологічних засобів вираження категорії генералізації. У статті досліджено, що означений і так званий "нульовий" артикль, вжитий у родовій функції, не перекладаються. Узагальнювальне значення неозначеного артикля та його нульової форми у поєднанні з іменником у формі множини може бути передано за допомогою неозначеного займенника "будь-який", означальних займенників "кожен" і "усі", нульовим перекладом артикля, залежно від денотативного статусу іменникової групи, яку він оформляє.

Ключові слова*: означений артикль, неозначений артикль, "нульовий" артикль, нульова форма неозначеного артикля, денотативний статус іменникової групи.*

Мовна категорія генералізації є втіленням однієї із сутнісних категорій – загального та всезагального. Як і більшість категорій логіко-орієнтованого аспекту синтаксису, вона, насамперед, спирається на мовні одиниці та на вживання їх в особливих синтаксичних структурах – екзистенції, характеризації, референції тощо. Деякі мовознавці вважають, що категорія ґенералізації у морфології англійської мови представлена бідно, оскільки провідна роль належить контексту [1, с. 186]. Основним морфологічним засобом вираження ідеї узагальнення в англійській мові є артиклі – означений та неозначений, і навіть відсутність артикля може свідчити про наявність цього значення в іменника. Узагальнювальна функція означеного, неозначеного і так званого "нульового" артиклів простежується у випадку використання їх зі злічуваними іменниками. Щодо абстрактних незлічуваних субстантивів, то вибір артикля зумовлюється низкою інших чинників.

Вивченням прийомів перекладу англійських артиклів українською мовою займалося багато науковців [2; 3; 4], проте проблемі перекладу артикля як морфологічного засобу вираження ідеї узагальнення присвячено недостатньо уваги. У більшості випадків дослідження мали суто мовознавчий характер – граматисти обмежували сферу дослідження рамками лише англійської мови [5; 6]. При порівняльно-типологічному аналізі артикль розглядався як засіб вираження категорії означеності / неозначеності іменника, тому в контрастивному аспекті досліджувалися морфологічні й синтаксичні засоби передачі значення цієї категорії українською та російською мовами [7; 8].

Таким чином, недостатнє вивчення проблеми перекладу англійського артикля як морфологічного засобу вираження категорії ґенералізації українською мовою, а також завдання практичного характеру, пов'язані передусім із вибором правильного прийому перекладу цієї частини мови, і зумовили актуальність теми пропонованого дослідження. Мета статті – проаналізувати і дослідити прийоми передачі узагальнювального значення англійського артикля та числової форми множини іменника при перекладі українською мовою.

Вибір прийому перекладу англійських означеного та неозначеного артиклів як морфологічних засобів передачі категорії ґенералізації визначається ступенем вираження ними ідеї узагальнення, а також денотативним статусом (родовим або універсальним) іменникової групи, яку вони оформляють. Мовознавці вважають, що узагальнювальна функція притаманна, насамперед, означеному артиклю; вона є окремою, самостійною і такою, що існує поряд з іншими його функціями [9, с. 14]. Проте використання означеного узагальнювального артикля є лексично обмеженим, на противагу неозначеному, який може вживатися в узагальнювальній функції практично з будь-яким іменником, якщо речення містить будь-яке узагальнення. Хоча ідея узагальнення в англійській морфології може бути виражена за допомогою обох артиклів, їхні значення різняться: іменник із неозначеним артиклем позначає будь-якого окремого представника класу, тоді як іменник з означеним узагальнювальним артиклем створює узагальнений образ класу [9, с. 21], для порівняння: "*Vegetarianism is an interesting idea... I am not sure it is suited to all mammals. I doubt for example whether* ***a (the – З. Л.)*** *lion would flourish on green things*" [10, с. 199] ("*Вегетаріанство дуже цікава ідея... От тільки не знаю, чи годиться воно для всіх ссавців. Приміром, леви – навряд, щоб вони здатні були живитися самою травою*" [11, с. 167]).

© Людмила Загородня, 2011

У деяких випадках взаємозаміна означеного та неозначеного артиклів неможлива, оскільки вживання неозначеного артикля замість означеного може зруйнувати узагальнений образ класу, позначений іменником з означеним артиклем, або речення може втратити зміст, наприклад: "*So I am no romantic glorifier of* ***the*** *Spanish Woman nor did I ever think of a casual piece as anything much other than a casual piece in any country*" [12, с. 198] *("Отже, я не належу до романтиків, що оспівують іспанську жінку, і не надаю тут випадковій зустрічі більшої ваги, ніж випадковим зустрічам у будь-якій іншій країні"* [13, с. 278]). Неозначений артикль, своєю чергою, не може бути замінений означеним у тих випадках, коли у реченні йдеться про будь-якого окремого представника класу, наприклад: "*I thought with melancholy how* ***an*** *author spends months writing* ***a*** *book, and may be puts his heart's blood into it, and then it lies about unread till the reader has nothing else in the world to do*" [14, с. 302] *("Я сумно подумав, як автор витрачає місяці на книжку, душу вкладає в неї, а вона потім лежить непрочитана, аж доки читачеві буде вже зовсім нічого робити"* [15, с. 285]).

Не можна не помітити, що узагальнювальне значення, яке притаманне неозначеному артиклю, може бути виражене за допомогою числової форми множини іменника, перед яким, згідно з граматичними нормами англійської мови, неозначений артикль не вживається. У таких випадках граматисти говорять про нульову форму неозначеного артикля, відмежовуючи її від таких понять, як "нульовий артикль" або "значуща відсутність артикля" [16, с. 78]. Значуща відсутність артикля передбачає відсутність обох артиклів (означеного та неозначеного) та їхніх значень і несе певне семантичне навантаження, а нульова форма стверджує присутність неозначеного артикля, але в нульовій формі. Таким чином, числова форма множини іменника передає те саме узагальнювальне значення, що й неозначений артикль перед іменником у формі однини [9, с. 5; 17, с. 6; 18, с. 28].

Щодо "нульового" артикля, то цей морфологічний спосіб вираження ідеї ґенералізації вважається таким, що має найбільш узагальнювальне, абстрактне значення, оскільки він вказує на сутність, зміст предмета, позначеного іменником, в абстрагуванні від об'єму, числа, меж, форм і подібних ознак. Згаданий спосіб є лексично обмеженим: він використовується тільки з іменниками на позначення представників людства, наприклад, "man" (чоловік), "woman" (жінка) [18, с. 38].

За допомогою усіх перелічених вище морфологічних способів вираження категорії ґенералізації можна передати родове значення іменникової групи в англійській мові, і тільки за допомогою неозначеного артикля та його нульової форми – універсальне. Вживання універсальної іменникової групи у висловлюванні передбачає, що певна ознака поширюється рівномірно на всі об'єкти класу, позначені цією іменниковою групою [19, с. 95], на противагу родовій, яка вказує на те, що певна ознака стосується лише типового представника класу.

Для висловлювання з універсальною іменниковою групою у синтаксичній функції підмета притаманний інтенсіональний тип перевірки істинності твердження. Інтенсіональною називається така інтерпретація речення, при якій група підмета співвідноситься зі своїм інтенсіоналом (властивістю, яка виражена іменниковою групою), а зміст речення полягає у ствердженні існування причинно-наслідкового зв'язку між інтенсіоналом групи підмета і предикатом речення, іншими словами, стверджується, що з однієї властивості (інтенсіонал) випливає друга (предикат) [20, с. 231 -232]. Наприклад, істинність висловлювання "*Remember, an editor must have proved qualifications or else he would not be an editor*" [21, с. 286] *("Не забувай, що кожен редактор повинен мати певну кваліфікацію, щоб бути редактором"* [22, с. 286]) полягає у тому, що із властивості (а) "*to be an editor" (бути редактором)* випливає властивість (б) "*must have proved qualifications" (мати певну кваліфікацію)*. Якщо із властивості (а) випливає властивість (б), то всі носії першої властивості також володіють властивістю (б) [20, с. 232]. А отже, якщо певна ознака поширюється рівномірно на всі об'єкти певного класу, то при перекладі неозначеного артикля українською мовою поряд із нульовим перекладом неозначеного артикля у складі універсальної іменникової групи (див. нижче приклад 1) можна використовувати займенники "будь-який", "кожен", "усі" (див. нижче приклади 2-3), які у таких випадках вважаються синонімічними. Вживання кванторів всезагальності простежується і при перекладі універсальних іменникових груп, оформлених числовою формою множини із нульовою формою неозначеного артикля (див. нижче приклад 4). Наприклад: *1.* "*I might have spoken of the economic position of woman, of the contract, tacit and overt, which a man accepts by his marriage...*" [23, с. 41] – "*На це, звичайно, було що сказати: і про економічне становище жінки, і про висловлені та мовчазні зобов'язання, які бере на себе чоловік, коли одружується...*" [24, с. 59]; 2. "*He made the Church seem to Elliott very like a select club that* ***a*** *well-bred man owed it to himself to belong to*" [25, с. 12] – "*Церкву він розписував, як щось дуже схоже на добірний клуб, бути членом якого* ***кожна (будь-яка – З. Л.)*** *вихована людина просто зобов'язана*" [26, с. 14]; 3. "*Nothing could be more natural as a start for* ***a*** *favourably born young man*" [27, с. 265] – "*В цьому не було нічого незвичайного: так починають* ***усі*** *молоді люди із багатих сімей*" [28, с. 261]; 4. "*Up to that time, drinking had seemed to him the proper thing for* ***men*** *to do...*" [21, с. 66] – "*До сих пір він вважав, що* ***кожному*** *чоловікові годиться випивати...*" [22, с. 55].

При перекладі універсальних іменникових груп українською мовою треба пам'ятати, що існують певні обмеження на поєднання згаданих займенників із іменниковими групами та предикатом. Так, наприклад, займенники "кожен", "усі" погано поєднуються з іменниками на

означення абстрактних понять [20, с. 239], а у займенника "будь-який" є обмеження на поєднання з так званими "стативними предикатами", тобто такими предикатами, які позначають не дію, а постійну, не обмежену певним часовим відрізком властивість або стан об'єкта [20, с. 237].

При передачі родової функції англійського артикля українською мовою використовують нульовий переклад. Хоча у деяких мовознавчих працях вказується на зближення англійського родового неозначеного артикля із кванторними словами всезагальності "any" (будь-який) та "every" (кожен) [18, с. 28; 29, с. 235], а його нульової форми – із квантором "all" (усі) [29, с. 234], використання згаданих займенників в англійському реченні замість родового неозначеного артикля та в українському тексті як перекладацьких відповідників неозначеного артикля є неможливим, оскільки в одних випадках висловлювання стає хибним, а в інших – відбувається порушення граматичних норм обох мов [30, с. 115]. Так, наприклад, істинність речення *A cat has green eyes (У кота очі зелені)* не ставить під сумнів існування котів з іншим кольором очей, ніж зелений, оскільки родове використання іменникової групи, як було зазначено вище, стосується не будь-якого, а типового, еталонного представника класу. У разі вживання займенників "будь-який", "кожен", "усі" в поєднанні із родовим іменником "кіт" зазначене висловлювання стає хибним, оскільки згадані займенники вказують на те, що ознака "мати зелені очі" рівномірно поширюється на всіх представників класу "котів". Для порівняння: *У кожного / будь-якого кота очі зелені // У всіх котів очі зелені* [19, с. 98].

Зміст наведеного нижче англійського речення та його українського перекладу у випадку використання кванторних слів всезагальності у поєднанні з родовим іменником "ghost" (привид) стає дещо дивним і незрозумілим, оскільки відбувається порушення граматичних норм обох мов: "*A ghost was the spirit of a man who was dead and who did not have enough sense to know it*" [21, с. 366] – "*Привид – це дух людини, яка направду померла, але не розуміє цього*" [22, с. 279]. Зауважимо, що згадані чинники унеможливлюють використання кванторних слів всезагальності і під час перекладу означеного та "нульового" артиклів українською мовою. Наприклад: 1. "*To **the** acute **observer** no one can produce the most casual work without disclosing the innermost secrets of his soul*" [23, с. 144] – "*Для проникливих **критиків** достатньо й найнезначнішої роботи митця, щоб вичитати в ній потаємні порухи його душі*" [24, с. 157]; 2. "***Man** can never known the ultimate verities*" [21, с. 300] – "*Остаточної істини **людині** не дано збагнути*" [22, с. 230].

У деяких випадках ідея узагальнення в англійській мові може бути виражена за допомогою класифікаційної функції неозначеного артикля [31, с. 39]. Для ілюстрації наведемо такий приклад: *Winterbourne found he was slightly intimidated by the presence of these two well-dressed ladies. What on earth were they doing at 2 o'clock in the morning, talking to a Tommy?* (приклад з роботи [31, с. 39]) *(Присутність цих двох вишукано вбраних панянок дещо налякала Вінтерборна. Якого дідька вони розмовляють із солдатом о другій годині ночі?)* (переклад наш. – **З. Л.**). Іменник "Tommy" (солдат) позначає раніше згадуваного солдата Вінтерборна. У разі оформлення цього іменника означеним артиклем замість неозначеного речення набувало б не загального, а конкретного змісту, іншими словами, йшлося б про певного солдата у певній, описаній у тексті ситуації. Використання ж неозначеного артикля надає висловлюванню загального змісту: дивно не те, що гарно вбрані леді розмовляють із цим солдатом, а те, що вони взагалі розмовляють із солдатом.

Вибір прийому передачі такого нюансу значення неозначеного артикля засобами української мови визначається здатністю дескриптивного змісту іменникової групи, яка оформлена цим артиклем, однозначно ідентифікувати референт. Якщо перекладач упевнений у тому, що об'єкт мовлення індивідуалізується за допомогою дескрипції, то він використовує нульовий переклад артикля. Наприклад, у наведеному нижче реченні артикль у складі іменникової групи "a man" (чоловік) не перекладається, оскільки індивідуалізація об'єкта у перекладі здійснюється за допомогою самого контексту. Іншими словами, зі змісту висловлювання зрозуміло, що йдеться про небіжчика, якого власник готелю знайшов у своєму басейні: "*My first thoughts were selfish ones: you cannot be blamed if **a man** kills himself in your swimming-pool*" [10, с. 58] – "*Передусім у мене виникла думка про самозахист: ніхто не має права тебе переслідувати, якщо **самогубця** вкоротив собі віку в твоєму басейні*" [11, с. 49]. Нульовий переклад артикля зумовлений також тим, що конкретно-референтне висловлювання у тексті оригіналу набуває форми загальнореферентного, а тому іменникова група "a man" не потребує додаткових показників ідентифікації у перекладі.

Іноді перекладачі навмисне змінюють числову форму однини англійського іменника на множину для створення певного стилістичного ефекту чи вираження різних прагматичних значень, зокрема "гіперболічної множини", "несхвальної множини", тощо, наприклад: "*Marriage doesn't prevent you leaving **a woman**, does it?*" [32, с. 129] – "*Шлюб не заважає тобі кидати **жінок**?*" [33, с. 105]. Проте у деяких випадках зміна форми числа англійського іменника у перекладі є необхідною, зокрема тоді, коли іменникова група вживається у функції обставини місця. Це зумовлено тим, що іменник у згаданій функції є потенційно індивідуальним [34, с. 11], і збереження форми однини англійського субстантива у перекладі означало б, що йдеться не про типове, а конкретне місце. Наприклад: "*Then I started walking up the stairs to the principal's office so I could give the note to somebody that would bring it to her in her classroom. I folded it about ten times so nobody'd open it. You can't trust anybody in **a** goddam*

school" [35, с. 201] – "*...У цих клятих* ***школах*** *нікому не можна вірити*" [36, с. 162]. Зауважимо, що у наведеному українському перекладі вказівний займенник "цей" використовується з емфатичною метою, а не як показник ідентифікації. Згаданий займенник у поєднанні з іменником у формі множини підсилює негативний зміст висловлювання [37, с. 77].

Якщо дескриптивного змісту іменникової групи недостатньо для того, щоб однозначно ідентифікувати референт, то під час перекладу застосовується так звана "індексальна" референція [38, с. 66], яка полягає у включенні до складу іменникової групи показників ідентифікації – вказівних займенників в ідентифікувальному значенні. Потреба "індексальної" референції у тексті перекладу зумовлена зміною релевантного денотативного простору. Під денотативним простором розуміють будь-яку множинність об'єктів, здатних бути референтом певної мовної одиниці. Фраґмент позамовної дійсності, якому належить референт, виражений мовною одиницею, називають денотативним простором, релевантним для цієї мовної одиниці [38, с. 66]. Відсутність показника ідентифікації у тексті перекладу при зміні денотативного простору може спричинити розрив контекстуальних зв'язків. Так, наприклад, необхідність вказівного займенника "той" під час перекладу англійської іменникової групи "a fellow" (хлопець) у наведеному нижче реченні зумовлена тим, що у другій частині речення йдеться про іншу ситуацію, пов'язану з іншим часовим відрізком, і тому передбачає інший денотативний простір, у якому дескрипція "a fellow" не може однозначно визначити референт: "*Then you think of* ***a*** *fellow who an hour before was full of life and fun...*" [25, с. 50] – "*Зринає спогад про* ***того*** *хлопця, за годину ще сповненого життям і жартів...*" [26, с. 50].

Поряд із вказівними займенниками "цей", "той" перекладачі вживають і вказівний займенник "такий", якщо у реченні йдеться про подібність об'єктів, а не їхню тотожність, наприклад: "*Mr. McGowan looked ill at ease and harrased –* ***a condition*** *opposed to his usual line of demeanour*" [39, с. 43] – "*По обличчю Мак-Ґоуена було видно, що він почував себе ніяково та неспокійно –* ***такий стан*** *був зовсім незвичний для нього*" [40, с. 36].

Треба зауважити, що застосування "індексальної" референції у перекладі свідчить про неможливість передачі розглянутого нюансу класифікаційного значення неозначеного артикля засобами української мови, що притаманна англійському означеному артиклю. На неможливість перекладу неозначеного артикля вказує і використання числової форми анафоричного іменника при перекладі корелюючого субстантива, оформленого цим артиклем. Так, наприклад, у наведеному нижче прикладі під час перекладу форми однини корелюючої іменникової групи "a naked dead man" (голий небіжчик) використана форма множини, оскільки у такій числовій формі вжита анафорична іменникова група "three wounded Russians" (троє поранених росіян): "*He had three wounded Russians in the Palace Hotel for whom he was responsible... In the event the city should be abandoned, Karkov was to poison them to destroy all evidence of their identity before leaving the Palace Hotel... No one could tell from the bodies of these wounded men he would leave in beds at the Palace, that they were Russians. Nothing proved* ***a naked dead man*** *was a Russian*" [41, с. 268] – "*...Ніхто не зміг би розпізнати росіян у скалічених тілах, що їх залишили б у номері "Палас-готелю". Ніщо не свідчило б, що* ***ці голі мерці*** *– росіяни*" [42, с. 331].

Підсумовуючи сказане вище, можна зробити такі висновки. Під час передачі узагальнювального значення англійського артикля та числової форми множини іменника українською мовою потрібно враховувати денотативний статус іменникової групи, яку він оформляє. Під час перекладу неозначеного артикля та його нульової форми у складі універсальної іменникової групи поряд із нульовим перекладом можна використовувати займенники "будь-який", "кожен", "усі", які за таких умов вважаються синонімічними. При передачі родової функції так званого "нульового" артикля, означеного та неозначеного артиклів, нульової форми неозначеного артикля при іменникові у формі множини українською мовою використовується нульовий переклад.

У випадках, коли ідея узагальнення в англійському реченні виражена за допомогою неозначеного артикля, вжитого у класифікаційній функції, прийом перекладу згаданого артикля визначається здатністю дескриптивного змісту іменникової групи, яку він оформляє, однозначно ідентифікувати референт. Якщо об'єкт мовлення індивідуалізується за допомогою дескрипції, то в українському реченні використовується нульовий переклад артикля. Якщо дескриптивного змісту іменникової групи недостатньо, то при перекладі застосовується так звана "індексальна" референція, яка полягає у включенні до складу іменникової групи показників ідентифікації – вказівних займенників в ідентифікувальному значенні. Потреба "індексальної" референції у тексті перекладу зумовлена зміною релевантного денотативного простору і свідчить про неможливість передачі узагальнювального значення неозначеного артикля, вжитого українською мовою у класифікаційній функції.

Серед перспективних напрямків досліджень можна зазначити вивчення прийомів передачі анафоричної та катафоричної функцій англійського означеного артикля українською мовою у художніх прозових творах; дослідження особливостей перекладу неозначеного артикля, вжитого у класифікаційному значенні; а також докладніше вивчення прийомів перекладу англійських означеного та неозначеного артиклів у наукових, публіцистичних текстах та текстах інших функціональних стилів і жанрів.

Література

1. Проблемы функциональной морфологии современного английского языка: [отв. ред. А. Д. Швейцер]. — Москва: Наука, 1986. — 216 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ілько Вакулович Корунець. — Вінниця: Нова Книга, 2003. — 448 с.
3. Олікова М. О. Теорія і практика перекладу: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. О. Олікова. — Луцьк: Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2000. — 170 с.
4. Gudmanyan A. G. Basics of Translation Theory: lecture Synopsis / A. G. Gudmanyan, G .I. Sydoruk. — Kyiv: National Aviation University, 2005. — 96 p.
5. Потапенко С. І. Англійський артикль та імена-орієнтатори: практ. пос. [для студ. фак-тів іноз. мов вузів] / С. І. Потапенко. — Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2003. — 52 с.
6. Рейман Е. А. Английский артикль. Коммуникативная функция / Е. А. Рейман. — Ленинград: Наука. Ленинградское отделение, 1988. — 120 с.
7. Введение в сравнительную типологию английского, русского и украинского языков / [К. К. Швачко, П. В. Терентьев, Т. Г. Янукян, С. А. Швачко]. — К.: Вища школа, 1977. — 148 с.
8. Аракин В. Д. Сравнительная типология английского и русского языков: [учеб. пос. для студ. пед. ин-тов] / В. Д. Аракин. — [2-е изд.]. — Москва: Просвещение, 1989. — 254 с.
9. Масленникова Л. Н. Обобщающий артикль в современном английском языке: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.663 “Германские языки” / Л. Н. Масленникова. — Москва, 1972. — 24 с.
10. Грин Г. Комедианты: [роман] / Грехам Грин. — Москва: Менеджер, 2003. — 336 с. — (Першотвір).
11. Грін Г. Комедіанти: [роман] / Грехам Грін; [пер. з англ. П. Шарандака]. — К.: Радянський письменник, 1969. — 270 с.
12. Hemingway E. For Whom the Bell Tolls: [роман] / Ernest Hemingway. — Moscow: Progress Publishers, 1981. — 560 p. — (Першотвір).
13. Хемінгуей Е. Фієста; По кому подзвін: [романи] / Ернест Хемінгуей; [пер. з англ. М. Пінчевського]. — К.: Вища школа, 1985. — 520 с.
14. Моэм С. Острие бритвы: [роман] / Сомерсет Моэм. — Москва: Менеджер, 2004. — 320 с. — (Першотвір).
15. Моем С. На жалі бритви: [роман] / Вільям Сомерсет Моем; [пер. з англ. А. Муляра]. — К.: Дніпро, 1970. — 310 с.
16. Райхель Г. М. Выражение отношения к классу однородных предметов существительными современного английского языка / Г.М. Райхель // Вопросы языкознания. — 1966. — № 6. — С. 76 — 80.
17. Cisere S. The English Article: Metodiska izstrādne / S. Cisere, S. Ozolina. — Rīga: P. Stučkas Latvijas Valsts universitāte, 1989. — 51 p.
18. Kaluza H. The Articles in English / Henryk Kaluza. — Warszawa: Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, 1977. – 287 p.
19. Падучева Е.В. Высказывание и его соотнесенность с действительностью. Референциальные аспекты семантики местоимений / Елена Викторовна Падучева. — М.: Наука, 1985. — 272 с.
20. Кронгауз М.А. Тип референции именных групп с местоимениями все, всякий и каждый // Семиотика и информатика: статьи / М. А. Кронгауз. — Москва, 1997. — Вып. 35 — С. 227 — 243.
21. London J. Martin Eden: [роман] / Jack London. — Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1953. — 434 p. — (Першотвір).
22. Лондон Д. Мартін Іден: [роман] / Джек Лондон; [пер. з англ. М. Рядової]. — К.: Молодь, 1973. — 336 с.
23. Maugham W.S. The Moon and Sixpence: [роман] / William Somerset Maugham. — London: Mandarin Paperbacks, 1990. — 220 p. — (Першотвір).
24. Моем С. Місяць і мідяки; На жалі бритви: [романи] / Вільям Сомерсет Моем; [пер. з англ. О. Жомніра; А. Муляра, О. Мокровольського]. — К.: Дніпро, 1989. — 574 с.
25. Моэм С. Острие бритвы: [роман] / Сомерсет Моэм. — Москва: Менеджер, 2004. — 320 с. — (Першотвір).
26. Моем С. На жалі бритви: [роман] / Вільям Сомерсет Моем; [пер. з англ. А. Муляра]. — К.: Дніпро, 1970. — 310 с.
27. Snow C.P. Time of Hope: [роман] / Charles P. Snow. — Moscow: Progress Publishers, 1964. — 388 p. — (Першотвір).
28. Сноу Ч.П. Пора сподівань: [роман] / Чарльз П. Сноу; [пер. з англ. М. Тупала, Д. Стельмаха]. — К.: Дніпро, 1987. — 376 с.
29. Чейф У. Значение и структура языка / Уорф Чейф; [пер. з англ. М. Тупала]. — М.: Едиториал УРСС, 2003. — 424 с.
30. Sahlin E. Some and Any in Spoken and Written English / Elisabeth Sahlin. — Uppsala: Offsetcenter ab Uppsala, 1979. — 178 p.
31. Никитин М. В. Категория артикля в английском языке / М. В. Никитин. — Фрунзе: Киргизский гос. ун-т, 1961. — 76 с.
32. Greene G. The Quiet American: [роман] / Graham Green. — Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1963. — 228 p. — (Першотвір).
33. Грін Г. Тихий американець; Наш резидент у Гавані: [романи] / Грехам Грін; [пер. з англ. І. Коваленка, П. Шарандака]. — К.: Вища школа, 1984. — 352 с.
34. Рылов Ю. А. Определенность/неопределенность существительного в отношении к актуальному членению предложения (на материале русского и испанского языков): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 “Общее языкознание” / Ю. А. Рылов.— Воронеж, 1974. — 24 с.
35. Salinger J.D. The catcher in the rye: [роман] / Jerome David Salinger. — Moscow: Progress Publishers, 1968. — 248 p. — (Першотвір).
36. Селінджер Дж. Д. Над прірвою у житі: [повісті, оповідання] / Джером Девід Сомерсет Селінджер; [пер. з англ. О. Логвиненка, О. Тереха, О. Сенюк, Ю. Покальчука]. — К.: Молодь, 1984. — 272 с.
37. Разговорная речь в системе функциональных стилей современного русского литературного языка. Грамматика: [под ред. проф. О. Б. Сиротининой]. — Саратов: И-во Саратовского ун-та, 1992. — 312 с.
38. Шмелев А. Д. Проблема выбора релевантного пространства и типы миропорождающих операторов // Референция и проблемы текстообразования: статьи / А. Д. Шмелев. — Москва, 1988. — С. 64 — 81.
39. Henry, O. 100 Selected Stories: [оповідання] / Henry, O. — Chatham: Wordsworth Edition Limited, 1995. — 740 p. — (Першотвір).
40. Генрі О. Останній листок: [оповідання] / Генрі О.; [пер. з англ. М. Дмитренка, Ю. Іванова, О. Логвиненка, В. Мусієнка, М. Рядової, Т. Тихонової, М. Тупала]. — К.: Молодь, 1983. — 224 с.
41. Hemingway E. For Whom the Bell Tolls: [роман] / Ernest Hemingway. — Moscow: Progress Publishers, 1981. — 560 p. — (Першотвір).
42. Хемінгуей Е. Фієста; По кому подзвін: [романи] / Ернест Хемінгуей; [пер. з англ. М. Пінчевського]. — К.: Вища школа, 1985. — 520 с.

The article investigates and analyses the ways of translation of the English articles and plural form of a noun used in the generic function into the Ukrainian language. Generalizing use of the definite and zero articles is not rendered into Ukrainian. Generic function of the indefinite article and its zero-form combining with a noun in plural can be rendered into Ukrainian by means of pronouns “кожен”, “усі”, and “будь-який”, or by the omitting the indefinite article depending on the referential status of a modified noun group.

Key words: *the definite article, the indefinite article, the zero article, a zero-form of the indefinite article, the referential status of a noun group*